

İklim Değişikliği Politika ve Araştırma Derneği

11 Ocak 2022

Salı

Öne Çıkan Konular

- İklim Değişikliği
- İklim Krizi
- Yeşil Dönüşüm
- Enerji Talebi
- Hava Kirliliği

Haber Sayısı

14

11 OCAK 2022 TARİHLİ BASINDA YER ALAN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE YEŞİL DÖNÜŞÜME İLİŞKİN BAZI HABERLER

Yatağan ...

Yatağan Demeç Gazetesi / Sayfa: 5 / 11.01.2022

Yatağan'da hava kirliliği alarm veriyor

Muğla'nın Yatağan ilçesinde kirletici maddelerde Dünya Sağlık Örgütü'nün sınır değerleri iki kat aşıldı. Bölgedeki kirlilik kaynağı ise termik santral.

Türkiye'de kanser vakalarının en çok görüldüğü bölgelerden biri olan Muğla'nın Yatağan ilçesinde, termik santralin hava kirliliğine etkisi rakamlarla ortaya konuldu. Bölgede bir ay boyunca yapılan ölçümlerde, başta astım ve kanser olmak üzere pek çok hastalığa sebep olan PM 2.5 ve PM 10 kirleticilerine ilişkin değerler, Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği sınırların iki katını aştı. Araştırmayı yürüten **İklim Değişikliği Politika ve Araştırma Derneği** Başkanı **Baran Bozoğlu**, rakamlarla termik santralin kirlilik kaynağı olduğunu gözler önüne serdiklerini söyledi.

Kirlilik parametreleri ölçüldü

İklim Değişikliği Politika ve Araştırma Derneği, çevre denetimlerinden muaf bir şekilde "Çevre İzni" ve geçici faaliyet belgesiyle çalışmaya devam eden termik santrallerden birisi olan Muğla Yatağan Termik Santrali'nin hava kirliliğine etkisini ortaya koymak amacıyla bir çalışma yürüttü. Bu kapsamda Yatağan ilçesinde Eylül ayı boyunca hava kirliliği parametreleri olan PM 2.5, PM 10, azot oksit ve kükürtdioksit ölçümleri yapıldı. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre PM 2.5 değeri günlük ortalama 15 mikrogram/m³ olması gerekirken Yatağan'da bu sonuç günlük 45.24 mikrogram/m³'ün altına

düşmedi. PM 10 kirleticisinde ise günlük ortalama Avrupa Birliği'nin (AB) sınır değeri 50 mikrogram/m³, DSÖ'nün de 45 mikrogram/m³ olmasına karşın Yatağan ilçesinin aylık ortalaması 128.25 mikrogram/m³'e ulaştı.

Bozoğlu: Santral çevre kirliliği yaratıyor

Hazırladıkları raporu DW Türkçe ile paylaşan Dernek Başkanı **Baran Bozoğlu**, Yatağan'daki hava kirliliğinin DSÖ ve AB sınır değerlerinin yaklaşık iki buçuk katına ulaştığını ifade ederek şunları söyledi:

"Çıkan sonuçların tamamı ne yazık ki termik santralin yoğun bir çevre kirliliği etkisi yarattığını ortaya koydu. Eylül ayını seçmemizin temel

nedeni de aslında ısınmadan kaynaklı hava kirliliğini ele almamak yani vatandaşların evde tükettikleri kömürü, ısınma amaçlı kullanılan kömürün etkisinden ziyade tam anlamıyla kömürlü termik santralin etkisini ölçebilmektir." Sınır değerler iki-üç kat aşıldı

PM 2.5 ve PM 10 dışında kükürtdioksit ve azot oksit ölçümü de yaptıklarını ifade eden Bozoğlu, bu ölçümlerde de yine sınır değerlerin yaklaşık iki, üç kat aşıldığını belirterek, şu ifadeleri kullandı: "Kükürtdioksit parametresi özellikle kömür kaynaklı bir kirlilik olduğunun somut göstergesidir. kükürtdioksit ve azot oksitte de sınır değerlerin yoğun bir şekilde aşıldığını tespit etmiş bulunduk. Özellikle partikül madde konusunda astım ataklarının artması, kalp krizi riski ve aynı zamanda üst solunum ve alt solunum enfeksiyonlarının oluşması

gibi sorunlarla karşı karşıya kalınıyor."

İklim Değişikliği Politika ve Araştırma Derneği Başkanı Bozoğlu, "kömürlü termik santrallerin doğaya ve halk sağlığına yaptığı olumsuz etkileri somut bir şekilde bilimsel çalışmayla Türk Akreditasyon Kurumu'ndan akredite olmuş ve Çevre Bakanlığı'ndan yetki almış bir laboratuvarla çalışarak" tespit ettiklerini belirtti.

Kömürlü termik santrallerin, **İklim Krizinin** temel nedeni olduğunu ifade eden ve gelişmiş ülkelerin bu santrallerin kapatılması için planlamalar yaptığını vurgulayan Bozoğlu, Paris İklim Anlaşması'na taraf olan Türkiye'nin de bu alanda çalışan emekçilerin de zarar görmeyecek şekilde termik santrallerin kapatılması için planlama yapmasının beklendiğini söyledi.

KAYNAK:DW TÜRKÇE

(0312) 985 06 10

www.iklimderneği.org

info@iklimderneği.org

Söğütözü Mahallesi 2177.Cadde Via Twins
Plaza Kat:20 No:10/B-133-134
ÇANKAYA/ANKARA

Dünya son 7 yılda en sıcak dönemini yaşadı

Dünya genelinde 2015-2021 yılları 'en sıcak yıllar' olarak kayıtlara geçti. Avrupa Birliği (AB) Copernicus İklim Değişikliği Servisi'nin yıllık bulgularına göre, atmosferik sera gazı konsantrasyonları 2021 yılı boyunca artmaya devam etti. Geçen yıl küresel ortalama sıcaklık 1991-2020 referans dönemi sıcaklığının 0.3 derece üzerinde gerçekleşti. Bu dönemde, küresel karbondioksit ve metan seviyesi ise rekor seviyeye ulaş

tı. Söz konusu dönemde 2015, 2018 ve 2021 yılları öne çıkarırken, 2021'de Avrupa, Akdeniz'de şiddetli sıcak hava dalgaları ve Orta Avrupa'da sellerin damga vurduğu bir yaz geçirdi. Son 30 yıllık referans dönemle karşılaştırıldığında, ortalamanın üstüne en fazla çıkan sıcaklık değerlerine sahip bölgeler arasında, ABD, Kanada, Grönland, Orta ve Kuzey Afrika ile Orta Doğu'nun büyük kısmı yer aldı. **Haber Merkezi**

Küresel ısınmada aslan payı ABD'ye ait

HÜKÜMETLERARASI İklim Değişikliği Paneli'nin son raporuna göre, sanayi devriminden bugüne küresel karbondioksit salımının yüzde 20'sinden Amerika Birleşik Devletleri sorumlu. 1850'den bu yana atmosfere en az 2 buçuk milyar ton karbondioksit salındı. Bunun 500 milyar tonundan fazlası ABD'ye ait. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin hazırladığı rapora göre, küresel ısınma, insan faaliyetlerinin etkisiyle son 2 bin yılda görülmemiş oranda arttı. Atmosferdeki karbon emisyonu yoğunluğu 2019 yılında 2 milyon yıl içinde en yüksek seviyesine yükseldi. Küresel ısınmaya sebep olan metan ve azot oksit gazları da 800 bin yıldaki en yüksek seviyede gerçekleşti. İkinci sırada da, yüzde 11 ile Çin var. Bu ülkeleri Rusya, Brezilya ve Endonezya takip ediyor.

İklim değişikliğine adaptasyon şart

Uluslararası Tarım ve Gıda Konfederasyonu (TARIMKON) Başkanı Hakan Yüksel, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de iklim değişikliği nedeniyle tüm sektörlerin etkilendiğini vurguladı. Tarımın söz konusu değişiklikten etkilenen sektörlerin başında geldiğinin altını çizen Yüksel, çiftçilerin önemli kısmının eski bilgilerle üretim yaptığını işaret etti. İklim değişikliğinin çiftçileri olumsuz etkileyeceğini belirten Yüksel, "Son yıllarda, kuraklığın yanı sıra don, dolu ve sel felaketlerinin etkileri, tarımsal üretimde meydana gelen verim kayıpları hem üreticileri hem de tüketicileri zor durumda bırakmaktadır. İleride bunun sıkıntısı daha fazla görülecektir. Çiftçilerimizin iklim değişikliğine adaptasyonu sağlanmalı, üretim ve hasat teknikleri, yeni iklime göre gözden geçirilmeli, yeni üretim planı ve modeli oluşturulmalı" ifadesini kullandı.

İklim değişikliğine çiftçilerin adaptasyonu sağlanmalı

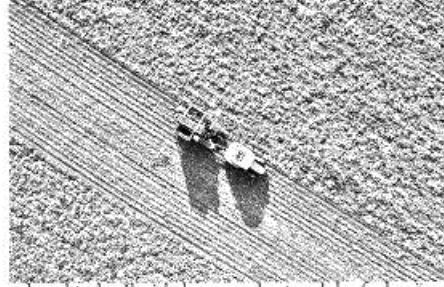
TARIMKON Başkanı Yüksel, "Çiftçilerimizin iklim değişikliğine adaptasyonu sağlanmalı, üretim ve hasat teknikleri, yeni iklime göre gözden geçirilmeli, yeni üretim planı ve modeli oluşturulmalı." ifadesini kullandı.

Uluslararası Tarım ve Gıda Konfederasyonu (TARIMKON) Başkanı Hakan Yüksel, yazılı açıklamasında, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de iklim değişikliği nedeniyle tüm sektörlerin etkilendiğini vurguladı.

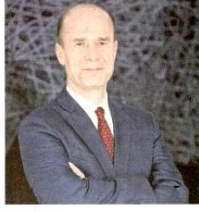
Tarımın söz konusu değişiklikten etkilenen sektörlerin başında geldiğinin altını çizen Yüksel, çiftçilerin önemli kısmının eski bilgilerle üretim yaptığını işaret etti.

Yüksel, iklim değişikliğinin gıda arzında istikrarı bozduğuna dikkati çekerek, şunları kaydetti:

"Akdeniz havzasındaki ülkelerin iklim değişikliğinden ciddi şekilde etkileneceği gerçeği, bilimsel verilerle de kanıtlanmıştır. Son yıllarda, kuraklığın yanı sıra don, dolu ve sel felaketlerinin etkileri, tarımsal üretimde meydana gelen verim kayıpları hem üreticileri hem de tüketicileri zor durumda bırakmaktadır. İleride bunun sıkıntısı daha fazla görülecektir." Yapılan araştırmalar, anketler, meteorolojik veriler ve modellemelerde, iklim değişikliği etkileri ile risk değerlendirmelerine daha fazla önem verilmesi gerektiğini belirten Yüksel, "Çiftçilerimizin iklim değişikliğine adaptasyonu sağlanmalı, üretim ve hasat teknikleri, yeni iklime göre gözden geçirilmeli, yeni üretim planı ve modeli oluşturulmalı. Bu üretim planı ve modeli bir an önce bitirilmeli, çiftçilerimiz bu modele göre eğitilmeli ve desteklenmelidir." değerlendirmesinde bulundu.

rakmaktadır. İleride bunun sıkıntısı daha fazla görülecektir." Yapılan araştırmalar, anketler, meteorolojik veriler ve modellemelerde, iklim değişikliği etkileri ile risk değerlendirmelerine daha fazla önem verilmesi gerektiğini belirten Yüksel, "Çiftçilerimizin iklim değişikliğine adaptasyonu sağlanmalı, üretim ve hasat teknikleri, yeni iklime göre gözden geçirilmeli, yeni üretim planı ve modeli oluşturulmalı. Bu üretim planı ve modeli bir an önce bitirilmeli, çiftçilerimiz bu modele göre eğitilmeli ve desteklenmelidir." değerlendirmesinde bulundu.

Tayfun Küçüköğlü

**İKLİM KİRLİ MÜCADELESİNDE
KAYBEDECEK ZAMAN YOK**

Dünyanın geleceği için ısı yalıtımı şart

Isı yalıtım markası Dalmaçyalı, 10-16 Ocak Enerji Verimliliği Haftası dolayısıyla, tüm dünyayı etkisi altına alan **iklim krizi** ile mücadelede ısı yalıtımının önemli bir yere sahip olduğuna dikkat çekti.

Dalmaçyalı - Betek Boya Genel Müdürü Tayfun Küçüköğlü, "Binalar karbon salımının yüzde 40'undan sorumlu ve 2050 yılına kadar mevcut bina stokunun 2'ye katlanması bekleniyor. Bu sebeple küresel ısınmanın önüne geçecek enerji verimliliği çalışmalarında en güçlü mücadelelerden biri ısı yalıtımı sahasında verilebilir" dedi.

Dünya genelinde, geleceğimizi korumak adına tüm ülkelerden küresel sıcaklık artışını 2 derecenin altında tutarak, 1,5 dereceyle sınırlanma hedefine uygun çalışmalar yapılması beklenildiğini söyleyen Dalmaçyalı - Betek Boya Genel Müdürü Tayfun Küçüköğlü, "Hedeflerin başarıya ulaşması için 2030 yılına kadar karbon emisyonlarının 1990 yılı seviyelerine göre yüzde 55 azaltılması gerekiyor. Bu noktada sınırlı ve sorunlu enerji kaynaklarının en doğru ve en verimli şekilde kullanımı büyük önem taşıyor" dedi. Ülkemizdeki 25 milyona yakın konutun yüzde 70'ten fazlasında ısı yalıtımı olmadığını vurgulayan Dalmaçyalı - Betek Boya Genel Müdürü Tayfun Küçüköğlü, "Isıtma ve soğutma amaçlı harcanan enerjide yarı yarıya tasarruf sağlamanın yolu yaşadığımız binalara ısı yalıtımı uygulamaları yaptırmaktan geçiyor. Özellikle yükselen enerji fiyatları karşısında ısı yalıtımı tüketicilerin kurtarıcısı olarak karşımıza çıkıyor" dedi.

Ülke olarak toplam enerji maliyetimizin yılda 60 milyar dolara yaklaştığını vurgulayan Dalmaçyalı - Betek Boya Genel Müdürü Tayfun Küçüköğlü, şu açıklamalarda bulundu: "Tüm dünyada fosil yakıtlar olarak da adlandırılan petrol, doğal gaz ve kömür fiyatları hızla artıyor. Bu durum hiç şüphesiz Türkiye'nin enerji faturasına da yansıtacak. Ülke olarak enerjinin yaklaşık yüzde 70'ini ithal ediyoruz. İthal edilen enerjinin 22,5 milyar dolarlık kısmı konut ve benzeri yapılarda tüketiliyor. Bu koşullar altında, özellikle enerjideki dışa bağımlılığı azaltmak için yeni inşa edilen ve mevcut binalarda ısı yalıtımı uygulamalarının yaygınlaştırılması gerekiyor."

SICAKLIĞI ARTIRMAK YERİNE ISIYI KORUYUN

Dalmaçyalı - Betek Boya Genel Müdürü Tayfun Küçüköğlü, ısı yalıtımının başlıca faydalarını şu şekilde sıraladı:

► **Isı kaybını minimuma indirerek, evinizin yazın serin, kışın sıcak kalmasını sağlar.**

► Evinizin bölümleri arasında dengeli oda sıcaklıkları yaratır. Yaşadığınız mekânın daha sağlıklı ve konforlu olmasına yardımcı olur.

► **Hem kendi ekonominize hem de ülke ekonomisine katkı sağlar.**

► Binalarda küf ve mantar oluşumunun önüne geçer.

► **Dış cephede estetik bir görüntü elde edilir.**

► Binaları dış etkenlerden koruyarak, onarım masraflarını düşürür.

► **Binaların beton içindeki demirlerinin paslanmasını önleyerek depreme karşı daha dayanıklı olmasını sağlar.**

► Yakıt tüketimini azaltarak çevre kirliliği ve küresel ısınmaya karşı pozitif yönde etkisi bulunur.

(0312) 985 06 10

www.iklimdernegi.org

info@iklimdernegi.org

Söğütözü Mahallesi 2177.Cadde Via Twins
Plaza Kat:20 No:10/B-133-134
ÇANKAYA/ANKARA

2022'de Hibrit ve Elektrikli Araçlara Talep Artacak

KÜRESEL ekonominin yüzde 4'ünü tek başına oluşturan otomotiv sanayii, çip krizi, hammadde fiyatlarındaki hızlı yükseliş, küresel üretimde yüzde 16'lara varan daralma, emisyon kriterlerinin sıkıştırılması ve değişim ortamında var olmaya ve geleceğe uzanmaya çalışıyor. Bunların ötesinde, iklim krizi ve çevresel sorunlar sektör üzerindeki baskı ve sorumluluğu artırdı.

Dünya genelinde yaşanan bu değişimler sektörün, elektrikli ve hibrit motorlu araçlar çağına tam gazla girmesini sağladı. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) tahminlerine göre küresel otomobil satışları önceki yıla göre yüzde 20'lik azalma ile büyük düşüş yaşadı. Buna rağmen elektrikli otomobil satışları trendi yakaladı ve pazar beklentilerini aştı.

2021 KPMG Perspektifin-

den Otomotiv Sektörüne Bakış Raporu'na göre Türkiye otomotiv sanayisinde 2021 ilk üç ayında toplam üretim 360 bin 766 seviyesine ulaştı. Bu hacmin yüzde 59'u otomobil, yüzde 30'u da kamyonet. Bu seviye, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3,5'lik bir artışa işaret ediyor. Bu noktada, sektörün 2021 yılındaki binek araç üretim payının 2020 yılının aynı döneminde yüzde

67,5 oldu. Binek otomobil üretimi düşmesine rağmen üretim hacmi hafif ticari segmenti ile arttı.

Ağır ticari araç sektöründe ise elektrikli dönem başladı. Tesla, Scania Mercedes, Volvo Truck ve Türkiye'de geliştirme çalışmalarını sürdüren Ford Truck gibi uluslararası markalar konsept elektrikli kamyonlarını hazırladılar. Bütün hazırlık öncelikle

ağır emisyon yasalarına uyarak, milyarlarca avroyu bulacak cezalardan kurtulmak. Yatırımları asıl tetikleyen bedeli oldukça yüksek olacak emisyon cezaları birkaç yıl içinde devreye alınacak. Avrupa Komisyonu'nun çevreyi kirleten yüksek hacimli motorlara yönelik baskısına karşın, üreticiler de şarj istasyonlarının yaygınlaşması ve filolar için ek satın alma süb-

vansiyonları istiyor.

Avrupalı ağır ticari araç üreticileri, elektrikli kamyon talebinin desteklenmesinde şarj istasyonu ağının genişletilmesi için Avrupa Komisyonu'ndan talepte bulundular. 2025 yılında 11 bin, 2030 yılında ise 42 bin kamyon şarj istasyonu talebinde bulunan Avrupalı kamyon şirketleri taleplerinin karşılanmasını bekliyor.

(0312) 985 06 10

www.iklimdernegi.org

info@iklimdernegi.org

Söğütözü Mahallesi 2177.Cadde Via Twins
Plaza Kat:20 No:10/B-133-134
ÇANKAYA/ANKARA

'Yeşil Mutabakat Gümrük Birliği'ni Kökten Değiştirecek'

TÜRKİYE-AB Karma İstisare Komitesi (KİK) 40'ıncı Toplantısı İzmir'de gerçekleştirildi. TOBB Başkanı ve Türkiye-AB Karma İstisare Komitesi Eş Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun moderatörlüğündeki toplantıya; T.C. Dışişleri Bakan Yardımcısı ve AB Başkanı Büyükelçi Faruk Kaymakçı, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi Üyesi, Türkiye-AB Karma İstisare Komitesi Eş Başkanı Peter Clever, AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, Dış İlişkiler Bölüm Başkanı Dimitris Dimitriadis katıldı. Avrupa Komşuluk Politikaları ve Genişleme Müzakereleri Genel Direktör Yardımcısı Maciej Popowski ise video konferans yoluyla toplantıya katıldı.

Toplantısı'nda konuşan TOBB Başkanı ve Türkiye-AB Karma İstisare Komitesi Eş Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu KİK'in Türkiye kanadının, Türkiye ile AB arasındaki ilişkileri, Türkiye'nin ekonomik, iş, sosyal ve insani yaşamının dönüşümü için bir yol haritası ve reçete olarak gördüğünü vurguladı. Hisarcıklıoğlu konuşmasında, "1995 yılından bu yana, Türkiye-AB KİK, iyi günde ve zor günlerde bir ara-

ya gelmeyi başarmıştır. Bugün de Türkiye ile AB arasındaki diyaloga desteğimizi göstermek için bir kez daha bir aradadır. Gümrük Birliği, Türkiye ekonomisinin dönüşümünde en önemli araç olmuştur. Katılım müzakereleri bunu daha da genişlemiştir. Katılım müzakerelerinin olumlu etkisini birçok alanda hepimiz hissettik. Hem AB hem de Türkiye için ortak bir gelecek düşünmemizi sağlayan bir gündemimiz vardı. Ancak son yıllarda ne yazık ki Türkiye ile AB arasındaki ilişkiler durğunlaşmaya başladı. Öte yandan hepimiz biliyoruz ki birbirimize ihtiyacımız var. Mevcut durumu bu haliyle sürdürmemiz mümkün değil" dedi.

Hisarcıklıoğlu şöyle konuştu: "Bana göre, Başkan Ursula von der Leyen tarafından sunulan 'Yeşil Mutabakat' olumlu gündemin bir anahtarı olarak düşünülmelidir. Yeşil Mutabakat döneminde Gümrük Birliği'nin modernizasyonunu şu an çok ihtiyacımız olan ve ilişkileri güçlendirecek bir adım olarak görüyoruz. Bu ikisi birbiriy-le bağlantılı. Bu, hem Türkiye'deki hem de AB'deki iş dünyalarımıza da yardımcı olacaktır. Çünkü Yeşil Mutabakat süreci, Gümrük Birliği modernizasyonu gündemini

kökten değiştirecek bir yapıdadır. Buna ek olarak, AB-KİK olarak afet yönetimini yakın işbirliği alanı olarak kabul ediyoruz. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine tanık olmaya başladık. Bu yaz çıkan orman yangınları Türkiye, Yunanistan ve diğer Akdeniz ülkelerini çok kötü etkiledi. Türkiye, Almanya ve diğer AB üye ülkelerindeki seller de ortak endişe kaynağıydı. Deprem hem Türkiye hem de Yunanistan'ın ortak meselesi oldu. Bu da her iki ülke halkı arasında ortak bir dayanışmaya da yol açtı."

Hisarcıklıoğlu:

"Fonların miktarı artırılmalı"

Hisarcıklıoğlu, Türkiye'nin sivil toplum kuruluşlarının uzun yıllardır AB-Türkiye mali işbirliğinden yararlandığını, ancak bu fonların miktarının azaldığını ifade etti. Türkiye'nin, ekonomisini Yeşil Mutabakat, döngüsel ekonomi ve dijitalleşmeye adapte edebilmek üzere dönüştürmek zorunda olduğuna işaret eden Hisarcıklıoğlu, "Dolarıysıyla bu tür destekleme fonlarının miktarını artırmak için desteğinizi rica ediyoruz. Tüm Türkiye vatandaşları için, ancak özellikle iş dünyası için vize diyalogunun başarıya ulaşması gereklidir. Burada da desteğinize ihtiyacımız var. Bildiğiniz gibi AB, Türkiye'nin bir numaralı ticaret ortağıdır. Türkiye'de AB'nin altıncı büyük ticaret ortağıdır. Ticaretimizin çoğu kara taşımacılığı ile yapılmaktadır. Hem AB'ye giden hem de AB'den gelen ticaret hatlarımız, transit kotalarıyla karşı karşı-

yadır. Bu da, hem maliyetler ve hem teslimat sürelerini olumsuz etkilemektedir. Bu konunun çözümü için de yine desteğinize ihtiyacımız var. Türkiye'ye ve AB üyelik sürecine yeniden enerji vermeliyiz. Türkiye'nin sivil toplumu olarak her türlü yapıcı girişimi desteklemek için buradayız. Bu süreçte karşılıklı katkıda bulunabileceğimiz pek çok konu bulunmaktadır" diye konuştu.

Kaymakçı: "Gümrük Birliği'nin güncellenmesi gerekiyor"

Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği (AB) Başkanı Büyükelçi Faruk Kaymakçı da konuşmasında, Türkiye'nin AB sürecine ilişkin, "Türkiye aslında uzaklaşmıyor, eskiden bulunduğu yerde ama Türkiye bazı üye devletlerin hareketleri nedeniyle uzağa itiliyor. Biz Türkiye'yi kesinlikle üyelik perspektifinden değerlendirilmesini istiyoruz," dedi.

Pozitif ajandayı sürdürmeyi ümit ettiklerini dile getiren Kaymakçı, şöyle konuştu: "Pozitif ajanda üzerinde çalışılması gereken bir konu. Tam üyelik önemli bir perspektif. Bunun yarın gerçekleşmeyeceğini biliyoruz. Türkiye'nin reformist bir yolda ilerlemesi isteniyorsa, Kopenhag kriterleri içinde hareket etmesi bekleniyorsa tam üyelik sürecinin durdurulması demotivasyon kaynağı oluyor. Türkiye aslında uzaklaşmıyor, eskiden bulunduğu yerde ama Türkiye bazı üye devletlerin hareketleri nedeniyle uzağa itiliyor. Biz Türkiye'nin kesinlikle üyelik perspektifinden değerlendirilmesini istiyoruz. Ancak biliyorsunuz

ki Gümrük Birliği'nin güncellenmesi gerekiyor. Bugünkü uygulamalarda asimetrikler var ve ticaret açısından pürüze neden olan noktalar var. Ama AB ve Türkiye arasındaki olumlu gündemin devam ettirilmesi için önemli. Üst seviye toplantıların yapılması önemli. Özellikle politik sebeplerle üyelik sürecimizin beklemeye alınması ne yazık ki bizim için motivasyonu düşüren bir uygulama oldu."

Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi Üyesi ve Türkiye-AB Karma İstisare Komitesi Eş Başkanı Peter Clever da ülkelerin yaşadığı tüm güçlüklerle rağmen iletişim kanallarını açık tutmak zorunda olduğunu söyledi. Bugün iki meseleye odaklanmak gerektiğini anlatan Clever, "Birincisi ortak afet yönetimindeki değişimler. Aynı ekipmanlara ve eğitime sahip olmalıyız. Bunu yaparken de izin istememiz lazım. Diğerisi ise ekonominin yeşillenmesi, bu hepimiz için ihtiyaç. Şu anda Paris Anlaşması'nda hareket ediyoruz bundan mutluysak, birlikte yapabileceğimiz çok şey var," dedi.

70

OTURUM

Türkiye ve Dünya Enerji Piyasalarında Son Gelişmeler

11

TÜRKİYE
ENERJİ
ZİRVESİ

‘Enerji tüketiminde bütün sektörleri kapsayacak yüksek oranda bir artış olacak’

Öngörülebilirlik
Şeffaflık
Piyasalarda Serbestleşme Sürecinin Tamamlanması

11. Türkiye Enerji Zirvesi'nin ilk günü yapılan sunumlar yoğun ilgi gördü. APLUS Enerji Ortağı Volkan Yiğit ile APLUS Enerji Kurucu Ortağı Ozan Korkmaz Türkiye ve dünya enerji piyasalarında son gelişmelerle ilgili sunum yaptılar.

APLUS Enerji Kurucu Ortağı Ozan Korkmaz

‘Serbestleşme sürecinin tamamlanması çok önemli bir parametre’

Bu sene gördük ki aslında beklenmedik bir durumla karşılaştık ve bir arz problemi yaşadık. Bunun da sebebi artan talep, düşen hidroelektrik üretimi. Önümüzdeki yıllarda da bu durumun devam etmesi söz konusu. Bunun üzerine de, Paris'e taraf olduk ve önümüzdeki yıllarda karbon fiyatıyla karşılaşmamız söz konusu. 2020'nin sonunda henüz daha emtia fiyatlarında bu artış yaşanmadan önce bir LCO çalışması yaptık ve şunu gördük; rüzgarla güneş diğer elektrik üretim teknolojilerine göre, kaynaklarına göre çok daha rekabetçi durumda. Rüzgâr 50 dolar, güneş 40 dolar diyebiliriz. Dolayısıyla hâli en iyi durumda olan bu iki santral. Ülkemizde özellikle güneşte potansiyeli yüksek bir ülke. Burada rakamlara bir de karbonu eklediğimizde maliyete, karbonda da yüksek fiyat var, 70 Euro'lara, buradaki kömürlere 70 dolar daha eklemek gerekiyor, gaz da 30 dolar daha eklemek gerekiyor. Böyle kıyasladığımızda, içinde olduğumuz ve önümüzdeki dönemde de devam etme ihtimali olan arz problemini aşmakta çok daha fazla rüzgâr ve güneş santrali gerçekleştirmeliyiz. Hükümet hedefine bakarsak, 2027'ye kadar sadece 1'er gigavat, senede 2 gigavat bir yenilenebilir artış planlandığı söz konusu. Bu şekilde bırakın karbonu azaltmayı, arz problemi yaşanır. Çünkü diğer kaynaklardan santral kısıtı. Diğer kaynaklara baktığımızda, proje stoku olarak iki tane santral kaldı. 2-3 sene önce konuşurken şu haritada bayağı santral vardı. 5 sene önce konuşurken çok daha fazla vardı. Şu an 2 tane var. Bu santraller devreye girecek. Diğer

tarafından biraz daha uzun vadede olması olan birkaç proje daha var.

Nükleer santral devreye girecek gibi gözüküyor ama yılı tartışılır. Bir de EÜAŞ'ın Trakya'daki eski ve nispeten daha az verimli doğal gaz santrallerini yenileme fikri var. Bunun dışında çok büyük bir proje görmüyoruz. Öbür taraftan yenilenebilir tarafta da YEKA'lar var.

“GERÇEKLEŞEN EMTİA FİYAT ARTIŞI VE ARZ GÜVENLİĞİNİ KULLANICIYA YANSITAMADIK”

Kuraklık bizi elektrik üretiminde ithal kaynaklı kullanmaya itti. İthal kaynakların da fiyatları ciddi anlamda yükseldi. Neden, çünkü aslında bir korelasyonu da var, kuzey yarımküre olarak kurak bir dönem yaşadığı zaman dünya, biz de bu kurak döneme yakınıyoruz. Biz de kurak dönem yaşıyoruz. Kuzey yarımküre kurak bir dönem yaşadığında, emtia fiyatlarında hep böyle artıyor söz konusu. Dolayısıyla kurak dönem yandan da bir iklim krizine sebep oldu. Bugüne tekrar bakarsak, 2020'de COVID-19'le beraber ciddi bir emtia fiyatlarında bir düşüş yaşanmıştı. Bu düşüştü sonra kısım bu yıl böyle bir artışın gerçekleşmesini geçen sene veya bu sene başında beklememi. Ne oldu, brentte yüzde 53'lük bir artış gördük. Yine kömürde de yüzde 50 civarı bir artış gördük. Doğal gaz fiyatı 2.5 katına çıktı. Karbon fiyatı da ciddi anlamda arttı ve 70 Euro'lara çıktı. Hepsini böyle bir emtia fiyat artışının yaşanacağını piyasalar, dünyada da Türkiye'de de Avrupa'da da

öngöremezdi. Bu ülkemizdeki elektrik ticareti anlamında bize çok pahalıya mal oldu. Ciddi sektöre uğradı. Çünkü maalesef gerçekleşen emtia fiyat artışları ve arz güvenliğinin sektör olarak kullanıcıya yansıtamadık.

Avrupa'daki emtia fiyat artışından bahsettik. Bu durum piyasa takas fiyatlarına da, Avrupa ülkelerinin spot fiyatlarına da doğrudan yansdı. Çünkü o ülkelerde serbest bir piyasadaki çoğunlukla bahsedebiliriz. Bizde ise yansımamasında birkaç konu var. Eylül itibarıyla en altta gözüken ülke biziz. Avrupa'da niye böyle bir şey oldu? Çünkü emtia fiyatları arttı ve elektrik üretiminin maliyetleri yükseldi. Bizde niye bu kadar fazla yükselmedi? Çünkü bir alan fiyat mekanizması var. İki, doğal gaz fiyatında uzun vadeli kontratlarla gaz alıyoruz, en azından bir miktar önemli. Bu yüzden doğal gaz fiyatında daha ucuz bir gaz fiyatının elektrik üreticilerine satılabildi BOTAŞ. Tabii, taban fiyat konusu da önemli. Ona biraz belki değinmek lazım. İki problem var. Bir, taban fiyatın böyle bir zaman serisi olması, problemleri bir konu. Bizim kendi modelimizde artık söyle bir parametremiz var, alan fiyat, bu bir senaryo olmamalı, bu belirli olmalı. Buraya değme ihtimali gerçekten çok az olmalı. Bu artık piyasanın önemli kurallarından biri. Bunu kabul ederek geçmişte bırakmamız lazım. Biz maalesef 2020'nin ilk çeyreğinde 600 lira dedik, sonra tekrar 2 bine çıktı ki 2011 yılından beri 2 bindi. Dolar kuru 2 liranın altına düşen de 2 bindi. 2020'nin 10. ayında formüle döndük. Zaten o dönem COVID dönemi, talep çok düşüktü.

1000 lira da olsa çıkmazdı, 500 lira da olsa belki çıkmazdı. Sonra bir formül uygulamaya başladık, bir arz problemi. Geçen seneden başladı kuraklık, enerji piyasası üst üste bu kadar büyük bir kuraklığı uzun vadede yaşamadı. Elektrik piyasası kurulmadan önce yaşanmış olabilir ama kurulduğundan beri bu kadar büyüğü yaşamamıştı. Bir formel de devam etti, tam Ekim ayının sonrasına tekrar değmişti. Formül de olsa, bunun değişmesini lazım. Bunun yüksek olması lazım, buraya değmemesi lazım. Yüzde 14, yani 18 Kasım'dan itibaren bütün saatlerin yüzde 14'ünde bu limite takılan bir fiyat oldu. Bunları olmaması lazım.

“HİDROELEKTRİK SANTRALLERİNİN HANGİ KOTTA OLDUĞUNU BİLMİYORUZ”

Önümüzdeki dönemde birkaç tane önemli gözüken konular. Mesela çok yoğun tartışma oluyor bazen arz güvenliğinin olduğu bu senede, acaba Türkiye'nin baz yük santral ihtiyacı mı var, yoksa ilave kapasite nerede gibi bir görüş hakim olabiliyor. Karbon

Akkuyu Nükleer AŞ Üretim ve İnşaat Organizasyon Direktörü Sezemin:

'2023 yılında sahamıza nükleer yakıtı tedarik etmeye hazırız'

Akkuyu Nükleer AŞ Üretim ve İnşaat Organizasyon Direktörü Denis Sezemin, "Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yıl dönümünün, ülkenin son 10 yıldaki en önemli olayı olduğunun bilincindeyiz. 2023 yılında sahamıza nükleer yakıtı tedarik etmeye hazırız" dedi.

Sezemin, iş insanlarının katılımıyla bir otelde düzenlenen "Tedarikçi Semineri"nin ardından gazetecilere açıklamada bulundu. Akkuyu Nükleer Güç Santrali (NGS) inşaatıyla ilgili soruları yanıtladı.

İnşaat sürecinde 2021 yılındaki gelişmeleri değerlendiren Sezemin, projenin hızlı şekilde ilerlediğini, dördüncü ünite için inşaat çalışmalarına başladığını söyledi.

Sezemin, projedeki Türk ve Rus ekiplerin bu yıl büyük işler gerçekleştirdiğini anlatarak, "Bu yıl Mayıs ayında, birinci ünitenin reaktör kabını projede öngörülen yerine monte ettik. İkinci ünite de korutucunun montajı gerçekleştirildi. Bu da reaktör binasının önemli bileşenlerinden biridir. Üçüncü ünite de çalışmalar aktif şekilde sürdürülmektedir. Bizi en çok gururlandıran olaylardan biri de dördüncü ünite için aldığımız inşaat lisansı. Bu lisansın alınmasından sonra biz aktif bir şekilde çalışmalarımıza devam edebileceğiz." diye konuştu.

İnşaat çalışmalarını kapsamında 2022'de de büyük planları olduğunu vurgulayan Sezemin, "2022 yılının yaz aylarında ikinci ünitenin reaktör kabını projede öngörülen yerine monte etmeyi planlıyoruz. Önümüzdeki yılın bahar aylarında da türbin ve reaktör binalarının temel plakalarının beton çalışmalarına başlanacak. Şu andaki önceliğimiz tabii ki birinci ünite. Şu anda asıl

inşaat ve montaj çalışmaları birinci ünitemizde sürüyor." dedi.

"ÇALIŞMALAR BİZİ ÖNEMLİ OLAYA DAHA DA YAKINLAŞTIRIYOR"

Sezemin, birinci ünite de buhar jeneratörlerinin montajına hazırlandıklarını ifade ederek, "Bütün çalışmalar 2023 yılında gerçekleştirilecek olan önemli olaya bizi daha da yakınlaştırıyor. Sahamızda projeye katılan, bütün uluslardan temsilciler bulunan ekibimiz, projenin hızlı şekilde gerçekleştirilmesi için bütün güçlerini sarf etmektedir." diye konuştu.

Nükleer enerjinin, sadece düşük karbondioksit emisyonuna sahip bir üretim olmadığını anlatan Sezemin, bunun iklim değişikliğini önlenmesine

de büyük katkı sunduğunu dile getirdi.

Rus direktör Sezemin, Rusya'da yaklaşık 40 güç ünitesinin işletildiği bilgisini vererek, şöyle konuştu:

"Rusya'daki 40 ünitenin işletilmesi yılda 100 milyon ton karbondioksit emisyonunu önlemektedir. Bu da yılda 57 milyon aracın emisyonuna eş değerdir. Şu anda inşa ettiğimiz Akkuyu NGS, yılda 17 milyon ton karbondioksit emisyonunu önleyecek. Bu da küresel ısınmaya karşı mücadeleye büyük bir katkıdır. Nükleer enerji sektörü, mevsimlere bağlı değildir. Nükleer enerji santrallerindeki üretim güneşe, rüzgara, iklimin bir şartına bağlı değildir. Böylelikle Türkiye Cumhuriyeti nükleer santral sayesinde sadece karbondioksit emisyonunu engellemekle, önlemekle kalmıyor, ayrıca istikrarlı bir şekilde enerji üretimine de ulaşmış oluyor."

2023 HEDEFİ

İlk reaktörün devreye alınmasının planlandığı 2023 yılının Türkiye için önemlinin bilincinde olduklarını belirten Sezemin, şunları kaydetti:

"2010 yılında yapılan hükümetler arası anlaşmaya göre ilk ünitenin, inşaat lisansı alındıktan 7 yıl sonra elektrik üretimine geçmesi gerekiyor. Birinci güç ünitesinin inşaat lisansını 2018 yılının Nisan ayında aldık. Dolayısıyla hükümetler arası anlaşmaya göre birinci ünitenin devreye alınmasının 2025 yılında gerçekleştirilmiş olması gerekiyor. Devlet başkanlarının talimatlarını göz önünde bulundurarak biz birinci ünitenin devreye alınmasını 2023 yılına çektik. 2023 yılının Türkiye için ne kadar önemli bir tarih olduğunun bilincindeyiz. Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yıl dönümünün, ülkenin son 10 yıldaki en önemli olayı olduğunun bilincindeyiz. O yüzden bu görevi gururla üstlendik. 2023 yılında sahamıza nükleer yakıtı tedarik etmeye hazırız."

Sezemin, Akkuyu NGS projesinin toplam yerleştirme potansiyelinin 5,9 milyar dolar olduğunu belirterek, "Rusya'dan şu anda sadece reaktör ve türbin binasına ait ekipmanlar temin edilmektedir. Geri kalan tüm ekipman ve malzemeleri Türkiye'den almaya çalışıyoruz." ifadelerini kullandı.

FIRAT EDAŞ'IN ENERJİSİ ARTIK 'SIFIR ATIK' BELGELİ

Fırat Elektrik Dağıtım A.Ş. (Fırat EDAŞ), atıkların işletilmesine ilişkin eğitimleri tamamlayarak sorumluluk bölgesinde yer alan Elâzığ, Tunceli ve Bingöl illerinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 'Sıfır Atık Belgesi' almaya hak kazandı.

Sürdürülebilirlik esasıyla insanı ve çevreyi odağına alan yaklaşımını Sıfır Atık Belgesi ile tescilleyen Şirket, kaynakların verimli kullanılması ve oluşan atıkların toplanarak geri dönüşüme kazandırılması yönündeki çalışmalarını sürdürdüğünü belirtti.

Sürdürülebilir büyüme farkındalığıyla faaliyetlerini sürdüren Fırat EDAŞ, atıkların işletilmesine ilişkin eğitimleri tamamlayarak sorumluluk bölgesinde yer alan Elâzığ, Tunceli ve Bingöl illerinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 'Sıfır Atık Belgesi' almaya hak kazandı.

Şirket, insanı ve çevreye öncelik veren uygulamaların takipçisi olarak, enerjiyi tasarruflu ve verimli kullanmaya yönelik bilinçlendirme çalışmalarının önemi ile gelecek nesillere daha yaşanabilir bir çevre bırakmayı amaçlıyor.

"SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR GELECEĞE KATKI SAĞLIYORUZ"

Kesintisiz enerji hizmeti sunma hedefiyle çalıştıklarını vurgulayan Fırat EDAŞ Müdürü Selman Nair, sürdürülebilirlik esasıyla 2020-2021 yılları arasında 1 milyon 311 bin 222 kilogram hurda metal ve 131 bin 521 kilogram hurda plastiği geri dönüşüme kazandırarak 1 milyon 709 bin kilovatsaat enerji tasarrufu sağladıklarını belirtti. Bu kapsamda toplam 19 bin 238 adet ağaç direğini geri dönüşüm odağında de-

ğerlendirdiklerini ifade eden Nair, "Şirketimiz kaynakların verimli kullanımı ve atık yönetimi konusunda sürdürdüğü politikalarla T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 'Sıfır Atık Belgesi'ne layık görüldü. Bu doğrultuda kaynakların daha verimli kullanılması, oluşan atık miktarının azaltılması, etkin toplama sisteminin kurulması ve atıkların geri dönüştürülmesini kapsayan atık önleme yaklaşımı gibi kriterleri başarıyla sağladık. Sürdürülebilirlik esasıyla insanı ve çevreyi odağına alan yaklaşımımızı Sıfır Atık Belgesi ile tescil ledik. Ekolojik dengenin korunması için tüm canlılara ve doğaya karşı olan sorumluluğumuzla kaynakların verimli kullanılması ile oluşan atıkların toplanarak geri dönüşüme kazandırılması noktasında çalışmalarımıza devam edeceğiz" dedi.

Fırat EDAŞ, sorumluluk bölgesi illerde yaklaşık 1 milyonun üzerinde aboneye elektrik dağıtım hizmeti sunuyor.

Alarko'dan iklim değişikliğiyle mücadele önerileri

Gündelik hayatta uygulanan basit tasarruf yöntemleri, iklim değişikliğine karşı son derece önemli yer tutuyor. BM Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli raporuna göre bireysel olarak seyahat yöntemlerini değiştirmek, su tüketimine dikkat etmek, elektrik tasarrufu sağlayan yeni nesil kombi ve klima cihazlarını tercih edip ekonomi modunda kullanmak, daha az kırmızı et, süt, peynir daha çok yerli üretim gıdalar tüketip gıda atıklarını azaltmak gibi önlemlerle hedeflenen gaz emisyonu seviyelerine ulaşmak mümkün.

Ülkemizdeki iklim farkındalığına dikkat çekmek ve

buna yönelik çözümler sunabilmek amacıyla Alarko Carrier tarafından "İklim Bizim İşimiz" yaklaşımıyla hayata geçirilen İklim Okuryazarlığı Araştırması'na göre; toplumun yüzde 86'sı iklimsel değişimlerin gelecek nesillere etkisi konusunda endişeliyken yüzde 87'si ise gelecekte susuzluk problemi yaşayacağını düşünüyor.

İklim krizine karşı bireysel olarak neler yapılabilir?

- Elektrik tüketiminden tasarruf sağlayan yeni nesil, akıllı kombi ve klima cihazlarını kullanın, cihazları ekonomi modunda çalıştırın.

- Daha az kırmızı et, süt, peynir ve tereyağı satın alıp daha çok yerli üretim gıdalar

tüketin, gıda atıklarını azaltın.

- Seyahat yöntemlerinizi değiştirin. Fosil yakıt tüketimini daha az otomobile ve uçağa binme ile azaltın. Elektrikle çalışan otomobiller kullanın ama kısa mesafeyse yürüyün veya bisiklete binin. Uçaklar yerine trenleri, otobüsleri kullanın.

- İş için seyahat etmek yerine, video konferansla iletişim sağlayın.

- Yıkanan çamaşırları kurutma makinesine atmayın, çamaşır ipinde kurutun.

- Evlerinize yalıtım sistemi kurun.

- Her tüketim ürününde düşük karbon talebinde bulunun.

(0312) 985 06 10

www.iklimderneği.org

info@iklimderneği.org

Söğütözü Mahallesi 2177.Cadde Via Twins
Plaza Kat:20 No:10/B-133-134
ÇANKAYA/ANKARA

‘Enerji maliyetini düşürme yolu karbon nötr hedefi’

EKONOMİ SERVİSİ

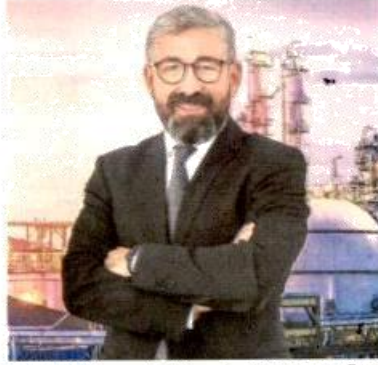
Enerji hizmet şirketi ESCON Enerji'nin Genel Müdürü Onur Ünlü, Enerji Verimliliği Haftası dolayısıyla yaptığı açıklamada, işletmelerin enerji maliyetlerindeki artıştan daha az etkilenmeleri, verimliliklerini artırmaları ve

İklim değişikliğiyle

mücadele için karbon nötr olmayı hedeflemeleri gerektiğini söyledi. Ünlü ayrıca, ESCON Enerji'nin yeni vizyonunu, 'işletmeleri karbon nötr hale getirmek' olarak belirlediklerini açıkladı. İşletmelerin vakit kaybetmeden karbon nötr olmayı hedeflemeleri gerektiğini söyleyen ESCON Enerji Genel Müdürü Onur Ünlü, şunları kaydetti:

“Özellikle pandemi ile birlikte küresel ortamda yaşanan belirsizlikler, enerji maliyetlerinde ciddi bir artışa neden oluyor. Bu maliyet artışı işletmelerin kontrol edebileceği bir durum değil. Dolayısıyla işletmeler kendi yönetebilecekleri konulara odaklanmalı. Bu da karbon nötr olma hedefidir. İşletmeler hiç vakit kaybetmeden, Avrupa Birliği'nin hedef olarak belirlediği 2050 yılı beklemeyen karbon ayak izlerini sıfırlamaya odaklanmalı, bu yönde taahhütlerini açıklamalıdır.”

Karbon nötr olan

Onur Ünlü

Gezegen ve gelecek için adım atılmalı

Yüksek enerji kullanımının çevreye etkilerine de değinen Onur Ünlü şöyle devam etti: “2050 yılında karbon nötr olabilmek için önümüzdeki 28 senede harcamamız gereken enerji, eğer günümüzdeki gibi harcamaya devam ederseniz beş yıl sonra bitecek. Dolayısıyla gezegenimiz ve geleceğimiz için de bir an önce karbon nötr olmalıyız.”

İşletmelerin rekabetçiliğinin arttığını vurgulayan Ünlü, karbon nötr olmayı hedefleyen işletmelerin Enerji Performans Sözleşmeleri, teşvikler ve diğer destek mekanizmalarından yararlanabileceklerini de sözlerine ekledi.

2022'ye girerken

PIYASA GÖZÜYLE
Fatma Melek

2021'de küresel ekonomide uluslararası kurumların salgının başlangıcındaki öngörülerinden daha güçlü ancak dengeli olmayan bir büyüme yaşandı. Gelişmiş ülkeler güçlü toparlanma gösterirken gelişmekte olan ülkelerin performansı ayrıştı. Aşılamanın yaygınlaştığındaki farklılıklar, verilen parasal ve mali desteklerin büyüme oranlarında farklılaşmaların temel nedenleri oldu. Hizmet sektörü ve emek talebi olumsuz etkilenirken, bu durum arz tedarik zincirlerindeki darboğazları da derinleştirdi. Salgın sürecinde küresel talebin tahminlerin üzerinde hızlı artmasıyla oluşan arz talep uyumsuzluğu ile küresel ölçekte enflasyon hızlı artış gösterdi ve başlıca merkez bankaları tarafından uzun süre korunan enflasyonun "geçici olacağı" görüşü de ötelendi. Enflasyonist beklentilerdeki artış aynı zamanda destekleyici küresel para politikalarında normalleşmeyi hızlandırdı.

Son açıklanan Fed tutanakları da faiz artırımının ve bilanço küçülmesinin zamanlaması ve hızına ilişkin daha "şahin" tanımlanacak ifadeler içeriyor. Bu; daha önce öngörülenden daha önce ve daha hızlı faiz artırımını ile varlık alımının sonlandırılmasından sonraki ilk faiz artırımının akabinde daha kısa bir süre içinde bilanço küçültülmesine başlanılmasını içeriyor. ABD Hazine Bakanı Yellen, kamu desteği ile birlikte, ABD'nin tam istihdam seviyesine 2022'nin başlarında ulaşabileceğine işaret etmişti. Piyasalarda 2022'de 3 veya 4 faiz artırım beklentisi ağırlıklı. 2022'nin sonuna doğru bilanço küçülme-

sine başlanabileceği beklentileri de mevcut. ABD'de daha hızlı parasal normalleşme dolar ve dolar cinsi piyasa faizlerinin yükselmesini beraberinde getirebilecek. Bu durum gelişmekte olan ülkelere sermaye akımları için de negatif bir unsur.

Diğer taraftan Omikron vakalarındaki hızlı artışlar salgın ile ilgili belirsizlikleri canlı tutuyor. Aşıların, 2021 yılında anlamlı bir ilerleme kaydedilemeyen bölgelerde, 2022 yılında küresel ölçekte yaygınlaştırılması hükümetler, uluslararası kurumlar ve politika yapımcıları için önemli bir performans kriteri olacak. Ayrıca virüs gelişmelerinde görülebilecek yeni varyantlar ve dalgalar, tüketici ve iş dünyası güvenini etkileyebilecek. Risk iştahının küresel ölçekte gerilemesi ise, yine dolara, güvenli liman saikiyle ek talep üretebilecek.

Önemli bir diğer belirsizlik faktörü ise, küresel enflasyondaki artış. Burada da önemli dinamik, arz kesintilerinin, nasıl seyredeceği konusu. Genel beklenti görünümün kısa sürede salgın öncesi dönemine dönmeyeceği yönünde. Birleşmiş Milletler raporuna göre; arz kısıntılarının yol açtığı taşımacılık maliyetlerindeki artış, 2022'de devam ettiği takdirde, küresel enflasyonu ek olarak %1.5 artıracak ve ithalata bağımlı gelişmekte olan ülkeleri daha fazla etkileyecek.

Diğer taraftan, enerji fiyatlarının seyri de kritik; bir ECB yetkilisine göre; Euro bölgesinde iklim değişikliği ile mücadele sürecinde daha ucuz ve daha az karbon-yoğun enerjiye geçiş zaman alacağından bu geçiş sürecinde enerji fiyatları yüksek kalacak. Bu durum tüketici fiyatlarının orta vadede öngörülenden daha yukarıda kalmasını ve para politikasının destekleyici duruşunun daha hızlı geri çekilmesini getirebilecek.

2022'de , çevre, yeşil dönüşüm, sürdürülebilirlik artarak gündemimizde olacak. Bu gelişmeler de gerek regülasyonlara gerek yatırımcı kararlarına/portföylerine gerekse de şirketlerin uygulamalarına daha doğrudan yansıtacak.